

NOI TRACII

BULETIN CIRCULAR TRACOLOGIC
AL CENTRULUI DE STUDII ISTORICE DE LA VENEȚIA
Secretariatul de redacție: MILANO, via Larga 11

*Tracii sunt neamul cel mai numeros
și mai răspândit din lume, după cel al Indienilor (Herodot)*

Director-Fondator: Prof. Dr. Iosif Constantin Drăgan

ANUL III - Nr. 40 - DECEMBRIE 1977

SIMPOZION INTERNAȚIONAL DE TRACOLOGIE Roma, 14 - 16 noiembrie 1977

În zilele de 14-16 noiembrie 1977 a avut loc la Roma un Simpozion internațional de tracologie, organizat de "Fundatia Europeană Drăgan". Au participat ca invitați ai Fundației specialiști din Bulgaria, Grecia, Italia, România și Suedia, care au prezentat comunicări (vezi Programul alăturat), au animat discuții rodnice și au făcut sugestii importante privind dezvoltarea studiilor de tracologie. Ședințele s-au desfășurat în eleganta sală de conferințe de care F.E.D. dispune la Roma, într-un palat situat în piața dominată de Columna lui Traian. Un numeros public, în rândurile căruia se aflau profesori universitari, cercetători științifici, studenți, a urmărit cu viu interes dezbaterile, luând cunoștință de stadiul actual al studiilor într-unul din sectoarele cele mai pasionante ale tracologiei: lingvistica.

Această manifestare, caracterizată prin nivelul său științific deosebit de ridicat, a marcat un pas important în acțiunea de difuzare a interesului pentru civilizația și cultura Tracilor, încă insuficient cunoscute și valorificate. Totodată ea a trasat perspective optimiste pentru cel de-al III-lea Congres internațional de tracologie, ce va avea loc la Atena în 1980. Simpozionul a demonstrat interesul Fundației Europene Drăgan precum și nobila pasiune a președintelui ei pentru stimularea cercetării de specialitate într-un domeniu nou, prea puțin explorat, cercetare preconizată în spiritul cooperării culturale europene.

Lucrările au fost deschise de prof. dr. J.C. Drăgan care a expus concepția D. Sale asupra străvechii comunități de limbă ce unea neamurile trace pe un teritoriu extrem de vast. Subliniind importanța moștenirii lingvistice trace pentru explicarea structurii și a multor particularități ale limbilor europene moderne, ca și pentru aprofundarea studiului limbii euro-indiene, vorbitorul a insistat totodată asupra actualității politice a tracologiei, știință care studiază unul din factorii comuni ai națiunilor europene, baza lor culturală comună.

Raportul general al Simpozionului a fost elaborat de acad. V. Georgiev, care - în ședința de închidere - a prezentat și concluziile.

În numerele viitoare ale Buletinului nostru vom publica - în traducere românească - cele mai semnificative intervenții la Simpozion. Toate textele comunicărilor, precum și o sinteză a discuțiilor ce au avut loc în cadrul lucrărilor simpozionului, vor fi publicate de "Fundația Europeană Drăgan" într-un volum de *Acte* (în limbile franceză și italiană) ce vor apărea în primăvara anului 1978.

În ziua de 17 noiembrie, participanții au fost invitați de președintele F.E.D. la o excursie cu autocarul la Tarquinia și Cerveteri, unde au fost vizitate și admirate vestigiile etrusce.

FUNDAȚIA EUROPEANA DRĂGAN

SIMPOZION INTERNAȚIONAL DE TRACOLOGIE (Roma, 14-17 noiembrie 1977)

CONTRIBUȚII CONVERGENTE LA STUDIUL LIMBII COMUNE IN SPAȚIUL TRAC

14 noiembrie

- J.C. Drăgan, *Unitatea lingvistică tracă*
- V. Georgiev, *Tendențe convergente în limbile vechi din Peninsula Balcanică și Nord-Vestul Asiei Mici*
- *Comori artistice trace (prezentare de diapozitive).*

Cocktail oferit de Președintele Fundației, prof. dr. J.C. Drăgan

15 noiembrie

- C. Poghirc, *Relațiile greco-trace din epoca preistorică în lumina datelor lingvistice și etnografice.*
- J. Duridanov, *Observații privind influența greacă asupra limbii trace.*
- A. Zamboni, *Câteva resturi balcanice în lumea neo-latină.*
- C.A. Mastrelli, *Interpretarea etimologică a cuvântului trac Torellé.*
- G. Bulgăr, *Fond autohton, latinitate și bogăție expresivă în limba română contemporană.*

16 noiembrie

- W. Belardi, *Un cuvânt albanez de proveniență iraniană indirectă.*
- I. Coja, *Reconstrucție semantică și substrat trac.*
- O. Drîmba, *Moștenirea traco-dacă în cultura română.*
- A.V. Rădulescu, *Contribuții la cunoașterea relațiilor dintre Geto-Daci și Greci (în lumina ultimelor săpături arheologice de la Tomis, Topraisar și Albești).*
- V. Georgiev, *Concluziile simpozionului.*

Comunicările au fost urmate de ample discuții.

În afara programului propriu-zis, invitații au luat parte la două mese rotunde improvizate, care au stârnit un viu interes: prima, consacrată stadiului actual al cunoștințelor despre *limba etruscă*; a doua, privind *etnogeneza Tracilor și a popoarelor euro-indiene în genere.*

AU FOST DACII POLITEIȘTI?

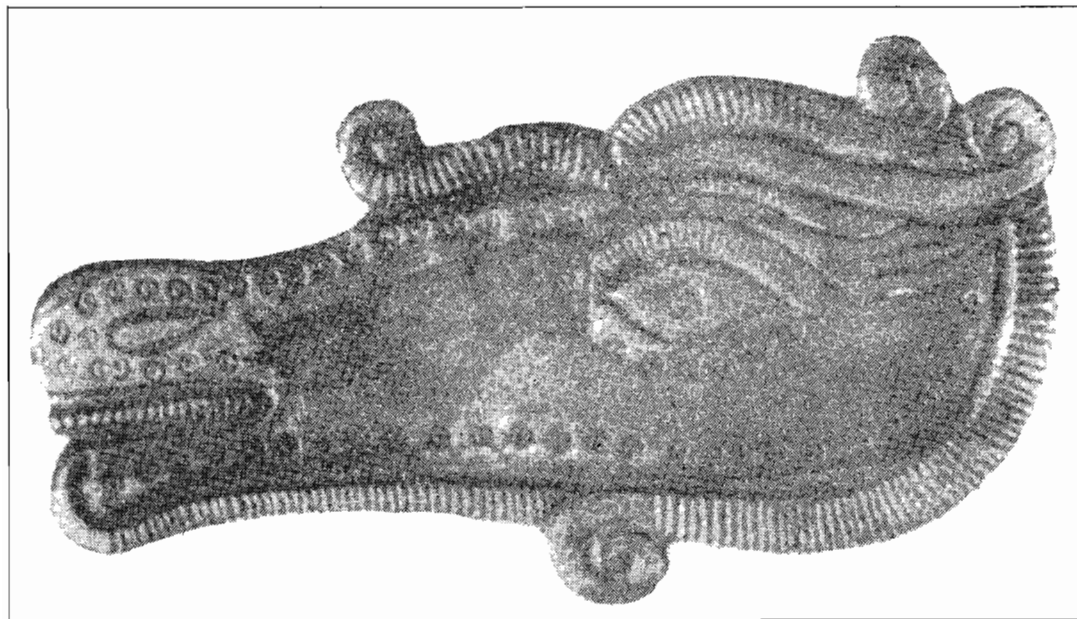
de prof. Ion N A N I A

(continuare)

Cunoaștem că în limba latină axis înseamnă nu numai osie, dar și boltă (bolta cerului) întrucât "*sub aetheris axe*" nu se poate traduce "sub osia cerului". Cuvântul este format din două cuvinte foarte vechi: *a* + *xis* înseamnă "la boltă", "la roată", adică axul, osia. Că "*xis*" a avut înțelesul de boltă, de spațiu, ne-o dovedește tot un cuvânt latin: "*xystum*" care însemna o galerie, un spațiu acoperit, în care se antrenau sportivii. Și acest cuvânt latin este format din alte două cuvinte foarte vechi: *xys* + *tum*, înțelesul inițial fiind de "spațiu atâr", adică atârta spațiu cât era acoperit și marcat pentru antrenamente. Considerăm că acest "*xis*" latin care provine dintr-un străvechi fond indoeuropean este același din cuvântul Zalmoxis. Rămâne să lămurim prima parte - Zalmo. Din nefericire lingviștii români n-au cercetat suficient limba română și nici până azi nu posedăm un dicționar exhaustiv, cu toate regionalismele și mai ales cu acele cuvinte învechite, pe cale de dispariție. Dicționarele noastre citează cuvântul "Zăliște, zăliști, s.f. (Pop). Direcția vântului, bătaia vântului. Et. nec.". În primul rând lingviștii, nu știm din ce motive, redau forma zăliște și nu pe aceea mult mai răspândită de zaliște; în al doilea rând explicația sensului nu

este corectă, întrucât prin zaliște (zăliște) nu se înțelege direcția vântului, ci forța, tăria, viteza lui. Bătrânii, care mai cunosc cuvântul, nu-i spun zaliște unei adieri de vânt oarecare, ci unui vânt puternic, unei furtuni care cuprinde tot spațiul, cât vezi cu ochii. Dicționarele noastre citează cuvântul "*za, zale, s.f.* Fiecare dintre ochiurile unui lanț... Lănțișor de metal întrebuițat uneori ca podoabă. Cusătură în formă de lănțișor... Impletitură executată din inele mici de fier legate unul de altul... Var.: (reg.) *zală, zaluri* s.n." termen prin care era denumită în trecut o anumită *za*, de obicei trei *zale* mari, groase, din fier masiv, folosite la prinderea tânjalelor când se transporta o batoză; *zal* însemna deci o *za* foarte masivă și rezistentă. Și, în sfârșit, încă un cuvânt pe cale de dispariție, pe care nu-l menționează lingviștii: *zalmoaște*, însemnând moarte generală, peste tot, cât ține pământul. Termenul l-am întâlnit într-un cântec popular cules de la un veteran al celui de-al doilea război mondial, care începe astfel: "Maică, cum trecurăm Prutul, Zalmoaște pe tot pământul!" Că zalmoaște însemnează moarte puternică, generală, ne-o dovedește și expresia: "A dat zalmoaștea-n găini" adică găinile mor pe capete, pretutindeni. Cuvântul, pe care îl soco-

Nota Redacției: Argumentarea prof. Nania se sprijină pe o bogată bibliografie, comentată critic în numeroasele note ce însoțeau textul articolului, dar pe care nu le-am putut reproduce din motive de spațiu.

Craiova ; aplică în formă de cap de cerb :

tim de origine dacică, prin faptul că nu-l întâlnim în nici o altă limbă europeană, este compus din două cuvinte: *zál* (puternic, peste tot) + *moaștea*, adică moartea. Că moartea și moaștea sunt sinonime, ne-o dovedește expresia: “Du-te-n moaște-ta!” Ținând seama de cele prezentate mai sus s-ar putea deduce că informația transmisă de Porphyrios este bazată pe adevăr, “zalmos” însemnând pielea jupuită a unui animal sălbatic, puternic (adică: puternic + mort). Cuvântul Zalmoxis ar putea fi format așa dar din compunerea a trei cuvinte: *Zal* (putere, tărie) + *moaște* (moarte generală, veșnicie) + *xis* (bolta cerului, acoperământul luminos), și în felul acesta este explicabil de ce Dacii trăgeau cu săgețile spre norii care întuneceau acoperământul de strălucire al lumii, acoperământul sfânt, deci pe zeul lor.

Dovada cea mai bună în acest sens o constituie faptul că până în prezent nu s-a descoperit în Dacia

nici un sanctuar acoperit, de la cele mici până la cele mari, în toate colțurile Daciei, erau acoperite doar de cer. Respingerea categorică a religiei htoniene la Daco-Geți se poate argumenta și prin descoperirile arheologice care indică precis un cult al luminii, al strălucirii, al soarelui. Așa dar toate argumentele arheologice și deducțiile logice duc la prezentarea de la bun început a unei religii monoteiste de natură uranosolară, prin existența unui singur zeu, Zalmoxis, pe care în secolul al VI-lea î.e.n. unii Geți îl mai numeau și Gebeleizis. Ar fi o aberație să credem că dacă în afară de Zalmoxis Geto-Dacii ar mai fi avut încă un zeu, nu s-ar fi consemnat măcar de un singur autor al antichității, mai ales că atât Grecii, cât și Romanii, i-au cunoscut destul de bine pe Daci. Analiza atentă a izvoarelor istorice arată clar că nu e vorba de o simplă întâmplare sau de o confuzie pe care autorii antici o făceau între cele două zeități care ocupase-

— Săliștea (Cioara), jud. Alba ; placa de argint aurit.

ră pe rând, la Geto-Daci, locul de frunte în religie, ci întotdeauna lumea antică a știut că Daco-Geții aveau un zeu unic, pe Zalmoxis, căruia unii din ei pe vremea lui Herodot “îi mai spun și Gebeleizis”.

A doua categorie de izvoare istorice folosite în apărarea politeismu-

lui dacic o constituie descoperirile arheologice cu ajutorul cărora se susține că politeismul Geto-Dacilor ar fi clar demonstrat (H. Daicoviciu).

Nu trebuie însă pierdut din vedere faptul că nicăieri până în prezent nu s-a descoperit reprezentarea

figurativă, statuară, a unicului zeu daco-getic argumentat de izvoarele scrise. Este o dovadă în plus că Dacii își închipuiau zeul lor sub aspectul cerului senin, ceea ce a determinat persistența cultului principal din epoca bronzului, adorându-se soarele, lumina. O dată cu dezvoltarea forțelor de producție și a relațiilor de producție din spațiul carpato-danubian, o dată cu dezvoltarea economiei, s-a dezvoltat și viața cultural-artistică, spirituală, mai ales în contactul cu lumea greacă și romană.

S-ar săvârși o gravă greșală ca pe baza unor reprezentări figurative incerte să se tragă o concluzie care ar schimba total concepția spirituală a unui popor. Capul de bronz al Dianei, descoperit la Costești este o operă de artă elenistică, dar în ceea ce privește medalionul de lut descoperit pe terasa XI - Dealul Grădiștii este foarte îndoielnic că ar reprezenta pe zeița Diana, din următoarele considerente: pe monedă Diana poartă o diademă peste părul pieptănat precum și arcul și tolba cu săgeți pe umăr. Pe medalionul respectiv poartă o casă împodobită cu pene, iar arcul și tolba lipsesc. În cazul din urmă, chipul nu mai poate reprezenta zeița Diana, ci zeița Roma, cu casca împodobită cu pene; medalionul imită foarte bine un alt denar republican roman și anume unul emis în anul 81 î.e.n. de Caius Publicius Q.f. Oricum, e greu să se poată afirma că reprezintă o divinitate, ori alta, că a fost lucrat din necesitatea unui cult, ori pur ornamental. În ceea ce privește bustul de bronz al unei femei, descoperit la Piatra Roșie, este și mai greu de precizat dacă este vorba de imitarea vreunei divinități. Fiind prevăzut cu

o toartă în partea inferioară a bustului și cu două tortițe de o parte și de alta a capului, credem că a avut un rol pur decorativ. În ceea ce privește decorul cu figuri umane în relief de pe garnitura tecii de pumnal de la Popești, fie că pot fi puse în legătură cu Helios, fie că imită întrucâtva divinitatea celtică Cernunos, pumnalul a fost purtat de un nobil, iar figurile au avut un caracter pur decorativ, neavând nimic comun cu Diana; cel mult ne putem gândi la o eventuală reprezentare a cultului solar așa cum se presupune și cu alte reprezentări antropomorfe cum ar fi cele descoperite tot la Popești, în capitala lui Buerebista - Argedava pe două cupe despre care s-a arătat că ar putea să sugereze un dans în cinstea soarelui, dar că nu trebuie exagerată semnificația rituală a reprezentărilor de pe cele două cupe getice. Rolul lor artistic - decorativ a fost în primul rând avut în vedere de meșterul olar getic, care, cel mult, s-a inspirat din subiecte legate de o sărbătoare. Astfel de reprezentări întâlnim și pe mănuașă unei amfore locale de imitație grecească descoperită la Tei-București precum și pe alte două mănuași de aceeași factură descoperite la Popești, despre care Alexandru Vulpe a spus că "meșterul getic s-a inspirat din reprezentările lui Helios ce apar pe multe ștampile rhodiene și a căror semnificație desigur o cunoștea", ceea ce înseamnă că Geții se închinau lui Helios. Faptul că reprezentările antropomorfe la Daci aveau un rol decorativ ni-l dovedesc și fibula transilvăneană aflată în Muzeul Național din Budapesta, fibulele descoperite la Coadă Malului precum și fibulele de la Bălănești, ceea ce ne dovedește că nu trebuie

din fiecă reprezentare umană să facem o zeitate.

Obiectele apotropaice, cochiliile de moluște, dinți de cerb, de mistreț sau de urs, găuriți și purtați la gât, constituie elemente de magie și superstiții care au dăinuit pe teritoriul României din paleolitic până azi, purtătorul lor crezând că va căpăta însușirile, agerimea sau puterea animalului respectiv, reminiscențe ale fazelor primare ale religiei orânduirii comunei primitive.

Inercarea de a prezenta culte autohtone în Dacia romană, prin dăinuirea unor credințe religioase moștenite de la Daco-Geți nu dă nici o satisfacție susținătorilor politeismului la acest popor. Putem găsi în Dacia romană toți zeii panteismului greco-roman, precum și toți zeii lumii de coloniști veniți din întreaga lume romană - ex toto orbe Romano -; când vorbim de religia Dacilor avem în vedere Dacia până la cucerirea ei de către Traian, deoarece situația se schimbă după această dată când avem de-a face cu un mozaic de locuitori din imperiul roman. Această lume pestriță de politeiști nu numai că venea cu zeii ei, dar putea crea pe pământul Daciei divinități noi, în legătură cu specificul nou al provinciei Dacia. În această categorie intră cu siguranță zeitatea sau zeitățile cu epitetul *placida*

placida și mai ales *Diana mellifica*, precum și alte zeități. Faptul că nici măcar o singură zeitate din această perioadă nu este de tradiție locală este dovedit prin aceea că, în timp ce în toate provinciile Imperiului Roman se găsesc numeroase documente epigrafice care atestă divinități cu nume sau cu epitete autohtone, acestea lipsesc cu desăvârșire în Dacia. S-ar putea bănui, și nu fără temei, că Romanii au fost împotriva religiei Daco-Geților, ceea ce a determinat lipsa totală a documentelor epigrafice, și aceasta din două motive: în primul rând datorită monoteismului dacic și a unor elemente comune cu creștinismul interzis cu desăvârșire de statul roman și în al doilea rând datorită rezistenței Dacilor care sfidau moartea, crezând în nemurire. Nu este exclusă nici posibilitatea îmbrățișării creștinismului de către monoteiștii băștinași din Dacia Traiană, mai ales prin adepții sectei gnosticilor sosiți aici, lucru care ar explica și mai bine lipsa izvoarelor epigrafice ale cultului autohton.

Rămâne ca cercetările viitoare să lămurească această problemă, întrucât monoteismul dacic este absolut cert, fiind probat până și de argumentele aduse de unii pentru combaterea lui.

RESUME

Le nom du dieu unique des Daces *Zamolxis* devrait être interprété comme formé de *zal* «force», *moaște* «mort, éternité», et *x'is*, «firmament». Le fait qu'on n'ait pas trouvé de représentation figurative de ce

dieu s'explique très bien par son identification avec le ciel serein.

Les découvertes archéologiques qu'on a invoquées pour soutenir la croyance des Daces en Diane et en d'autres divini-

tés ne prouvent rien pour la religion des Daces avant la conquête romaine. En effet, il s'agit de témoignages intéressants la religion des conquérants, et non pas celle des autochtones.

ORIGINEA TRACĂ A MACEDONENILOR PREROMANI

de N.P. Vaidomir

(continuare)

Și în regiunile propriu-zise tracice; găsim toponimice cu sufixele *-don* sau *-donia*:

Avidon vechi oraș al Peonilor, la apus de fluviul Axios.

Sarpidon este numele unui oraș al Traciei, care ar fi fost, după unii, pe râul Ergin, afluent al Ebrului, iar după alții, în fața muntelui Hemus.

Rădăcina *Sarpi* ne amintește numele trac de *Carpi*, iar *-don*, același sufix al multor toponimice tracice.

Acest nume a lăsat până astăzi următoarele toponimice:

Sarpidonia, sat în județul Ebrugrecia, provincia Traciei, numit de Turci Sarp-Déré.

Sarpidon, cap al Traciei în Marea Egee, între golful Eneu și Heronisu, în fața insulei Samotracia, și ea locuită de Traci, în antichitate.

Sarpi, numele unei comune din insula Lemnos, care aparține Greciei.

Această insulă a fost locuită în antichitate de Traci.

Asemenea toponimice găsim și în alte regiuni, chiar mai depărtate, care, însă, odinioară au fost teritorii de expansiune tracă.

Sarpidon, cap al Ciliciei, în fața insulei Cipru.

Cilicia este o regiune. În care prezența unui element trac apare

probabilă prin o seamă de denumiri identice, pe care le găsim deopotrivă în Cilicia, ca și în teritorii categoric tracice.

Tot în Asia Mică, în regiunea de la Sudul Mării Negre, județul Trapezunda-Turcia, este un sat cu numele *Sarpi*. Această regiune a fost și ea tracă.

Sufixul *-don* este frecvent și în onomastică: *Macedon*, *Edon*, *Laomedon*, *Sarpidon*.

Cu numele de Macedon se constată mulți regi și eroi; Edon este numele unui rege al Edonilor traci; Lamedon este un rege al Troienilor traci; Sarpidon, zeu adorat în Frigia tracă și în multe țări de expansiune tracă din Asia Mică; un Sarpidon, fiu al lui Poseidon, se amintește a fi fost rege în Tracia.

Să fie oare numai o simplă întâmplare că astăzi întâlnim în onomastica Românilor din Macedonia sufixul *-don*?

Cazul numelui de familie *Repidon*, din orașul Veria, jud. Salonic.

Fără a trage concluziuni definitive, subliniem însă faptul - destul de semnificativ, de altfel - că toponimicele cu sufixul *-don* și *-donia*, inclusiv acela al Macedoniei, ca și onomasticele cu sufixul *-don* sunt frecvente numai în regiuni tracice

sau de expansiune tracă și că ele nu apar la întâmplare.

Și constatarea noastră capătă o și mai mare semnificație prin aceea că, în onomastica fraților noștri din Macedonia, găsim sufixul *-don*, care poate îndreptăți afirmarea continuității din epoca tracă a elementului etnic românesc de astăzi.

De asemenea mai menționăm și numele de *Tracia*, care se întrebuintează și azi pentru a denumi provincia tracă dintre Marea Egee, Marea Neagră, munții Balcani și râul Nestus.

Acest nume se păstrează și în acela al insulei Samotracia și al orașelului Samotracia din jud. Ebru-Grecia, provincia Tracia.

Numele a trecut și în onomastică, sub forma grecizată Samotrachi, românește ar veni Samotracul.

Aceste denumiri nu s-ar fi transmis până astăzi, dacă, între timp, elementul trac ar fi dispărut cu desăvârșire, mai ales din regiunea Traciei.

b) *Denumirile marilor lanțuri de munți : Pind, Hemus, Rodope, Pieri, Olimp, ș.a.*

Din capul locului se constată că Tracii au fost cei mai mari și singurii păstori din Sud-Estul Europei, deci unicul popor care a locuit, prin excelență, munții.

Urmașii lor, Românii, au rămas până astăzi, prin principala lor ocupațiune, păstoritul, singurii stăpâni ai ținuturilor muntoase din această parte a Europei.

Am pierdut Hemusul și Rodope, însă suntem încă stăpâni în Carpați, ca și în Pind și în Olimp.

Toponimia românească în munții Hemus, Rodope, ca și în Alpii Dinarici, cum și prezența încă acolo a insulelor etnice românești, dove-

dește că stăpânii acestor munți au fost până târziu Românii.

Mărginindu-ne la munții Pind, Pieri, Rodope și Hemus, trebuie să menționăm că filologii greci nu au putut încă să dea o explicație etimologică acestor toponimice.

Pentru că, cercetând Marea enciclopedie greacă nu găsim nici o mențiune în ce privește etimologia Pindului; despre Hemus se spune că ar veni de la numele lui Aimos, rege al Traciei, iar acela de Rodope ar veni de la numele Rodopei, fiica lui Aimos, rege al Traciei, în legătură cu care se pune o întâmplare mitologică.

Numele munților Pieri, dintre Salonic și Cojani, vine de la numele grupului trac al Pierilor, cari au locuit acești munți.

Cu alte cuvinte, nici un nume de munte din regiunile, tracice ieri, românești azi, nu se poate explica etimologic prin limba greacă, pentru a justifica originea lor grecească.

Tot în legătură cu acești munți menționăm și numele de azi al *tre-cătorii Corpilor*, formată de munții Sinvolora (sau Cavalla) și aflată numai la două ore Nord de Cavalla, pentru că amintește numele neamului trac al Corpilor, care a locuit această regiune.

c) *Denumirile marilor cursuri de ape* din Macedonia, Tracia și Epir, de asemenea nu se pot explica etimologic prin limba greacă, ceea ce înseamnă că nici aceste toponimice nu-s de origine grecească și că deci Grecii n-au locuit în antichitate pe malurile acestor ape.

Despre *Aous*, care se varsă în Adriatica, nu se dă nici o lămurire etimologică.

Acest rîu este numit azi de Români, Băiasa, și ei îl locuesc pe am-

bele maluri; Grecii îl numesc Vojusa sau Vovusa.

Aliacmonul, numit și Bistrița în slavonește, care curge printre multe sate românești. *N.I. Kochides* se mărginește a-i da o etimologie mitologică, după care denumirea i-ar veni de la un anume Aliacmon, zeu al râurilor, fiu al lui Ocean și al Thiei.

Axius, numit în antichitate, Grecii îi zic astăzi Vardar. Acest nume începe a-l purta din evul mediu.

Axius curge prin regiunea românească a Megleniei, iar afluentul său de pe dreapta, *Erigon*, are nume sigur trac.

Strimon (azi Struma). G.D. Capsalis, fără a vorbi de etimologia cuvântului, citează din Herodot știri după care, în armata lui Xerxe, au luat parte și "Thriikes" (Triici), adică Traci, care, trecând în Asia Mică s-au numit Bitini, dar între ei își spuneau Strimoni, fiindcă locuieră la Strimon.

Fie că numele fluviului venea de la Tracii numiți Strimoni, fie că Tracii, cari locuiau pe valea acestui fluviu, s-au numit astfel de la numele fluviului.

În orice caz, denumirea de Strimon este sigur tracă, ca și a afluentului său, Argetas.

Ebrul (azi numit și Marița) curge prin provincia Tracia, dând și numele unui județ, Ebrul.

Marea enciclopedie greacă explică acest termen tot prin mitologie, ca venind de la numele de "Evros" (Ebros), fiul regelui Kasandru al Traciei, și care mai întâi se numea Romvos.

Dar chiar și după mitologie, originea ar fi tot tracă.

d) NUMIRI DE LOCALITĂȚI

TRACICE

Numiri de localități sigur tracice găsim multe în epoca tracă; unele din ele, chiar după ce au devenit colonii grecești, și-au păstrat numele vechi, iar altele au primit nume noi

În primul rând sunt așezările cu sufixele caracteristic tracice, ca: *-dava* (așezare-orăș, cetate), *-para* (trecere), *-vria* (oraș), *-sara* (apă), *-dizos* (cetate), *-zenus* (nație).

Aceste sufixe și-au pierdut cu timpul semnificațiile lor, devenind simple sufixe pentru derivarea numelor.

-DAVA este sufixul caracteristic, în special la grupul trac al Geto-Dacilor.

Localități cu acest sufix caracteristic găsim însă nu numai la Nordul Dunării, ci și la Sud, ceea ce denotă nu numai o expansiune getodacă în acea direcțiune, dar și o unitate etnică a neamurilor tracice, deoarece *-dava* se poate să fi fost întrebuițat și de ceilalți Traci, nu numai de Geto-Daci.

Așa de pildă, la Sudul Dunării, găsim, printre altele, următoarele toponimice cu *-dava*: *Uscudava* (azi Adrianopol), dată ca tracă și de marea enciclopedie greacă; *Pulpudava*, oraș trac, unde e azi orașul Filipopol; *Desudava*, în Macedonia răsăriteană, între Strimon și *Axius*, - oraș al Medilor traci.

Cu sufixul *-PARA* și *-VRIA* avem toponimicele: *Bessapara* (orașul Bessilor), *Tranupara*, în regiunea Peoniei-Macedonia; *Druzipara*, oraș trac, pe Ergin, în Macedonia, la 22 km de Perintus.

Sub Romani, era loc de popas pe via Egnatia. Sub împăratul Mauriciu este cucerită de Avari.

Azi, pe locul vechiului oraș trac, sunt două sate cu același nume: *Druzipara Mare* și *Druzipara Mică*, în județul Saranda-Eclisia.

În sec. VI d. Hr., în toate țările tracice din Sudul Dunării, se menționează de către *Procopius* 14 localități (cetăți) cu sufixul *-dava* (deva) și 15 cu sufixul *-para* (pera), mai ales în Tracia, Moesia și Dardania (deci și Macedonia nordică).

Numai admitând o continuitate a unui element etnic băștinaș trac, sub formă romanizată, ne putem explica apariția în sec. VI d. Hr., în Macedonia și Tracia, a unor toponimice ca cele de mai sus, cu sufixe tracice.

În afară de aceste toponimice, pe cari le găsim în ținuturile tracice propriu-zise, ca și în Macedonia, mai avem și o seamă de localități, din al căror trecut reiese că ele au fost deopotrivă așezări tracice, și că numele lor s-au păstrat din epoca tracă și până azi, ceea ce dovedește iarăși că numai un element etnic autohton putea să transmită aceste toponimice, și acesta nu putea să fie decât elementul trac, care, între timp, s-a romanizat, dând naștere poporului român.

Menționăm câteva din aceste orașe: Veria, Seres, Xanti, Pella, Piddna și Filippi.

VERIA.

Este azi un oraș în județul Salonic-Macedonia, Grecia, în apropiere de orașul Salonic, locuit în majoritate de Români, care au o puternică conștiință națională românească.

Prima oară, orașul Veria este amintit în sec. V în. Hr. de istoricul

grec Thucidide, ca unul dintre orașele Ematiei, provincie locuită de Traci.

În ce privește originea numelui, un lucru pare sigur, că el face parte din domeniul limbii trace.

Aceasta, pentru că, după unii, ar veni de la numele unei zâne "*Veria*", fiică a lui Ocean; după Vergilius ar veni de la numele unei Troiane (și Troienii au fost Traci), - *Veria*, - care ar fi crescut pe Enea.

După alții, Veria ar fi fost fiica unuia Veritos (fiul lui Macedon), în onoarea căreia s-ar fi întemeiat orașul.

După Ștefan Bizantinul, numele ar fi de gen masculin și ar fi al unui general macedonean, întemeietor al orașului, anume *Feron*, care ar fi devenit apoi *Veron*.

Șoviniștii greci caută să dea numelui de Veria o etimologie grecească, derivându-l din: "*Vé* și "*Rhein*" (a curge), din cauza apelor ce curg pe acolo.

Este evident că numele de Veria apare frecvent ca nume femeiesc la Tracii sud-dunăreni, fie de zână, fie de fiică a unuia sau a altuia, ba și un nume de Troiană.

(va urma)

RESUME

Il est très significatif que les toponymes en *-don* et *-donia* et les anthroponymes en *-don* sont fréquents seulement dans les régions thraces. Les oronymes (*Pind, Hemus, Rodope, Pieri, Olimp*), ainsi que les noms des grands cours d'eau de la Macédoine, de la Thrace et de l'Epir, ne sont pas grecs, mais thraces.

On passe ensuite à l'examen des noms thraces de localités; les plus caractéristiques sont dérivés à l'aide des suffixes *-dava, -para, -vria, -sara, -dizos* et *-zenus*. Une analyse détaillée est consacrée à l'étimologie de *Veria, Seres, Xanti, Pella*.

GEORGE IONASCU

TAMIRIS

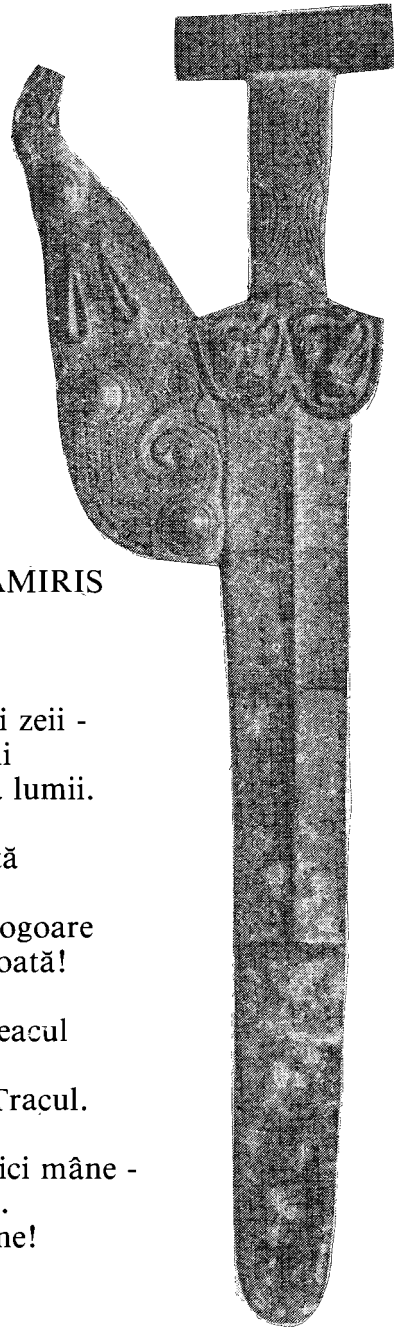
Ascultă-nmărmuriți aezii lumii
Cântarea mea ce n-o cunosc nici zeei -
Și mi se-nchină-n cale toți Aheii
Când le-nsenin tristeți și umbra lumii.

Eu n-am băut din apa fermecată
Că-o tăinuie a muzelor izvoare,
Ci m-am scăldat în roua de pe-ogoare
Și dor în oameni am aprins-o toată!

Se zbuçiume prin ceruri cât e veacul
Zeite în liră a mă-nvinge,
Le-ntrece pe pământ Tamiris, Tracul.

Ce nu știu zeei-acum, n-or ști nici mâne -
Și innurile sacre se vor stinge...
Dar cântecul de astăzi va rămâne!

(Din volumul manuscris "Balade și simfonii")

INTERVIU CU ARHEOLOGUL EMIL MUSCALU,
MUZEOGRAF PRINCIPAL LA MUZEUL DE ISTORIE NATIONALA AL
REPUBLICII SOCIALISTE ROMANIA

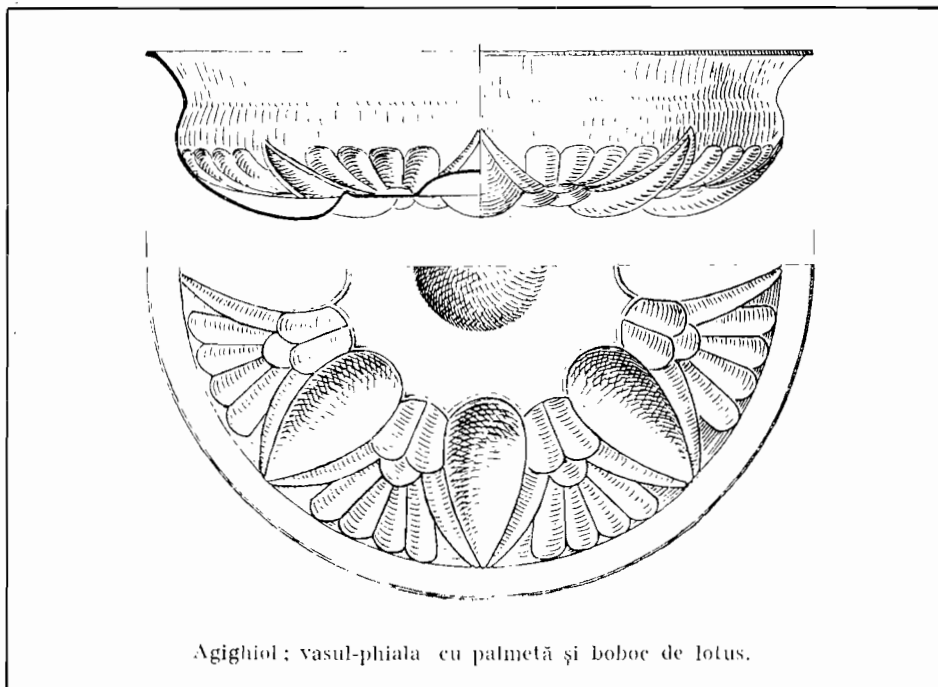

....despre dovezi ale unității etno-culturale a Traco-Geților
....tezaurele menționate au fost lucrate în același atelier și la
aceeași dată, poate chiar de același meșter
....piesele sunt lucrate în mediul autohton....încă de la sfârșitul
epocii bronzului și pe tot parcursul primei epoci a fierului

Rep. - Să încercăm, domnule Muscalu, să desprindem câteva semnificații ale artei traco-getice pornind de la tezaurul identificat în săpăturile arheologice de la Peretu, jud. Teleorman.

Cum probează aceste descoperiri, expuse în Muzeul dumneavoastră, unitatea etno-culturală până la Dunăre și Marea Neagră, ținând cont de faptul că aria de răspândire a artei traco-getice se întindea de la Nord de munții Balcani până în Carpații Meridionali, în Moldova și Dobrogea fiind și o artă aristocratică - princiară - creată în funcție de necesitatea și gustul aristocrației locale?

Agighiol : vasul-phiala cu palmetă și boboc de lotus.

E.M. - Am constatat că tezaurul se află lângă un mormânt de înhumație al unui războinic înarmat cu lance. Lângă el se aflau: capul și picioarele unui cal sacrificat cu prilejul înmormântării stăpânului său. De asemenea au mai fost găsite scheletele unor câini și al unui bovid. Practica sacrificării animalelor, în special a cailor, o întâlnim la Traci în general ca și la Geți și Sciți. Lângă mormânt se mai aflau vase lucrate cu mâna și roțile de fier ale unui car, foarte probabil funerar, care reprezintă cel mai vechi car de fier cunoscut până acum pe teritoriul țării noastre! Ceramica descoperită în mormântul din movila de la Peretu ne arată că este vorba de un mormânt al unui șef de trib sau al unei uniuni de triburi getice din câmpia Munteniei. Constatarea este întărită și de faptul că mormântul este situat la numai 2 km de cetatea getică de la Albești. Mormântul și tezaurul datează din perioada 375-350 î.e.n. situându-se înaintea domniei lui Alexandru Macedon și înaintea domniei regelui get Dromichaites care l-a înfrânt și l-a făcut prizonier pe regele Traciei, Lisimah împreună cu toată armata sa la sfârșitul secolului al IV-lea î.e.n.

Tezaurul se compune dintr-un coif de argint aurit, patru vase de argint și piese destinate împodobirii harnașamentului calului reprezentat de peste 40 de *aplice* de argint, unele aurite. Ele sunt asemănătoare cu *aplicele* din tezaurul de la Agighiol (județul Tulcea) și din tezaurul de la Craiova și cu cele din tezaurul recent descoperit la Găvani, lângă Brăila, și cu cel de la Cucuteni-Băiceni.

Coiful este o capodoperă a genului fiind confecționat prin ciocănire dintr-o singură foaie de argint. El este ornamentat cu motivul ochilor *apotropaici* cu motive florale, geometrice, cerbi și păsări. Este foarte asemănător ca formă și ornamentație cu coiful de argint din mormântul princiar getic de la Agighiol (Jud. Tulcea) și cu cele de aur de la Poiana Coșofenești (Jud. Prahova) și de la Cucuteni-Băiceni (Jud. Iași). Această serie de coifuri de paradă din aur și argint au fost numite de tip getic pentru că ele au fost găsite numai în aria locuită de Geți. Realizări asemănătoare nu se cunosc în arta scitică și nici în cea persană și greacă contemporană, ceea ce constituie o dovadă a unității etno-culturale a Traco-Geților. Vasele de argint de la Peretu nu au inscripții, doar unul din cele descoperite la Agighiol are o inscripție cu numele de Cotys care este traco-getic.

Rep. - Sunt, printre piese, și unicate?

E.M. - Este o piesă unică reprezentată de un vas având exprimarea feței umane cu toate detaliile anatomice perfect realizate și cu părul redat în volute. Ea este asemănătoare, dacă vreți, cu masca umană înfățișată pe apărătoarele de picioare din argint din tezaurul de la Agighiol și din cel de la Vrața ceea ce demonstrează că tezaurele menționate au fost lucrate în același atelier și la aceeași dată, poate chiar de același meșter!

Rep. - Să subliniem un lucru, domnule Muscalu, stilul în care a fost lucrat acest tezaur de la Peretu ne arată că arta traco-getică și-a păstrat esența ei, identitatea, cu toate influențele grecești sau persane?

E.M. - Pe baza studierii seriei de tezaure menționate mai sus, am putut defini existența a trei ateliere care lucrează pentru și la comanda șefilor traco-geți, la nord și la sud de Dunăre, în prima jumătate a secolului al IV-lea î.e.n. Tezaurul de la Peretu subliniază odată mai mult perfecțiunea la care ajunsese arta traco-getică puternic influențată de arta persană și greacă, demonstrează și subliniază unitatea artei traco-getice indicând formarea unui stil traco-getic în artă. Acesta se poate proba prin piese autohtone lucrate în metal prețios. Multe din ele se află expuse chiar în sala în care stăm de vorbă și sunt reprezentate de aplice-butoni, lucrate în argint, prezente atât în tezaurul de la Agighiol cât și în cel de la Craiova cât și în cel de la Peretu.

Țin să subliniez totodată că această categorie de piese sunt lucrate în mediul autohton traco-geto-dacic încă de la sfârșitul epocii bronzului și pe tot parcursul primei epoci a fierului.

interviu consemnat de:
IOAN ION DIACONU
redactorul emisiunii:
"MEMORIA PAMANTULUI ROMANESC"
Radio-București

La 18 noiembrie, domnul prof. dr. J.C. Drăgan a ținut la Universitatea din Sevilla o conferință intitulată "Noi, Tracii", cu prilejul inaugurării Cursului de orientare arheologică și artistică, organizat de Universitatea Sevilla, Asociația Dante Alighieri și Muzeul Arheologic. Au participat cadre didactice, studenți și un numeros public.

**JOSE
CONSTANTINO
DRAGAN**

Presidente de la Fundación Europea Dragan, que en el salón de grados de la Universidad ha pronunciado una conferencia sobre «Nosotros, los tracios», en el acto inaugural del Curso de Orientación Arqueológica y Artística del actual curso académico, organizado por la Universidad, la Asociación Dante Alighieri y el Museo Arqueológico hispalense.